

Практичне заняття 12
Економічні права і свободи. Право власності

Джерела:

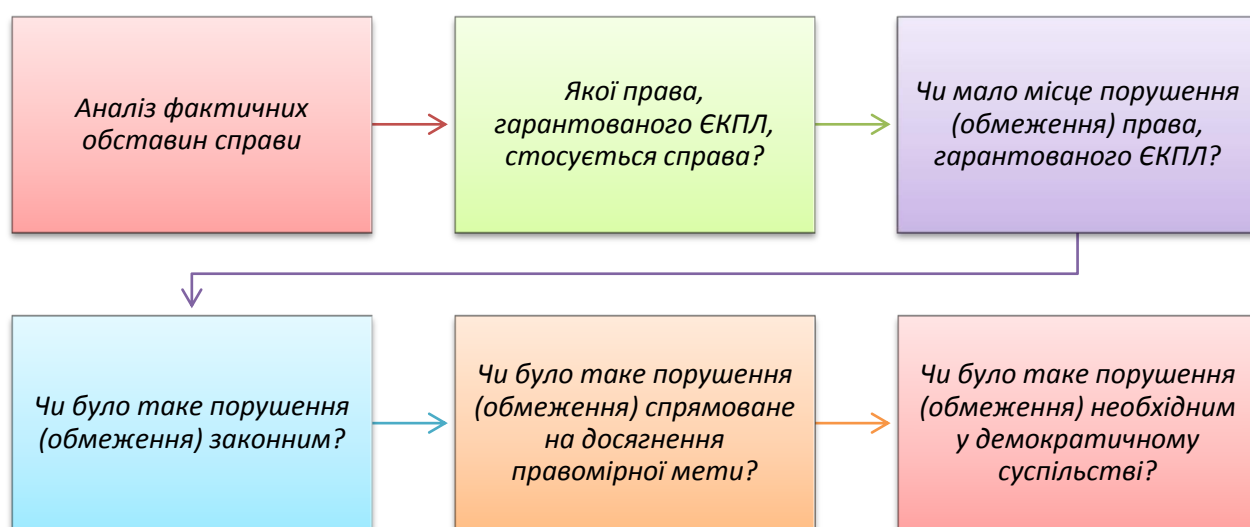
1. [Конституція України](#)
2. [Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод](#)
3. [Загальна декларація прав людини](#)
4. [Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права](#)
5. [Лоїзиду проти Туреччини](#)
6. [Спорронг і Льоннрот проти Швеції](#)
7. [Маркс проти Бельгії](#)
8. [«Україна — Тюмень» Проти України»](#)
9. [Совтрансавто-Холдинг" проти України\) \(Sovtransavto Holding v. Ukraine\)](#)
10. [Справа «Колишнього короля Греції та інших проти Греції»](#)
11. [Fleri Soler And Camilleri V. Malta](#)
12. [Case Of Papamichalopoulos And Others V. Greece](#)

Теоретичні питання:

1. Поняття економічних прав і свобод
2. Закріплення права власності в ЄКПЛ
3. Критерії правомірності обмеження права власності у практиці ЄСПЛ

Практичні завдання:

Для вирішення практичного завдання проаналізуйте нижченаведені кейси за таким алгоритмом:

Кейс 1.

Заявники – компанія і її законний представник. У липні 1999 року італійська влада видала компанії-заявнику ліцензію на загальнонаціональне наземне телевізійне мовлення, дозволивши встановити і експлуатувати аналогову телевізійну мережу, котра покриває 80% державної території. Щодо надання частот, ліцензія відсилала до національного

плану надання частот на 1998 рік, зазначаючи, що компанія-заявник має протягом двадцяти чотирьох місяців узгодити своє обладнання з вимогами «плану призначення» і має провести узгодження з «програмою коригування», укладеними державним органом з регулювання комунікацій. Починаючи з 2000 року, компанія-заявник подала до адміністративних судів кілька заяв зі скаргами на ненадання їй жодних ефірних частот. У травні 2008 року *Consiglio di Stato* наказав Уряду розглянути прохання про надання частот. У січні 2009 року він також наказав відповідному міністерству виплатити компанії-заявнику приблизно 1000000 євро компенсації, вирахованої на основі законних очікувань щодо надання частот.

Кейс 2

Заявник народився в 1952 році та проживає в м. Удомля (Росія). Він був представником російської компанії Т., яка купила пай акціонерного капіталу чеської компанії S. З 8 серпня 1995 року заявник був членом ради директорів компанії, а з 27 лютого 1995 року - її головою. Однак, у період з 27 вересня по 3 грудня 1996 року заявник не міг здійснювати свої повноваження, оскільки він був незаконно виключений з ради директорів її чеськими членами. Пізніше компанія S. стала банкрутом.

11 червня 2001 року заявника було звинувачено в інсайдерській торгівлі та шахрайстві, зокрема, в укладанні не вигідних для компанії S. договорів та заподіянні матеріальної шкоди у розмірі 88 000 000 чеських крон (CZK) (3 520 000 євро (EUR)). 20 червня 2001 року його було взято під варту.

8 січня 2002 року заявник звернувся з клопотанням звільнити його під заставу і запропонував сплатити з цією метою 4 000 000 чеських крон (CZK) (160 000 EUR). У клопотанні містилася заява про те, що він ознайомився зі змістом § 3 статті 73 Кримінально-процесуального кодексу, в якому викладено умови, за яких заставу може бути звернено в доход держави. 17 січня 2002 року обласний суд м. Острава задовольнив клопотання заявника про звільнення під заставу, встановлену в розмірі 10 000 000 чеських крон (CZK) (400 000 EUR). Розмір застави виправдовувався особливою тяжкістю обвинувачень і вагомістю причин, що призвели до взяття його під варту, а зокрема, високим ризиком ухилення від правосуддя.

31 січня 2002 року заявник дозволив своєму адвокату сплатити заставу у розмірі, встановленому судом. Він також зобов'язався продовжувати мешкати за своєю адресою в Чеській Республіці та з'являтися на слухання у своїй справі. Заявник заявив, що йому відомо, що заставу буде звернено в доход держави у разі невиконання ним своїх обов'язків. 22 лютого 2002 року він був звільнений під заставу. Однією з умов було те, що він проживатиме за своєю адресою в Чеській Республіці, на яку й отримуватиме пошту.

7 червня 2002 року обласний суд дозволив заявникові залишити Чеську Республіку та повернутися до 18 червня 2002 року в Росію за умови, що він візьме участь у першому слуханні, запланованому з 19 по 21 червня 2002 року. Таке клопотання заявника задовольнялося вже в четвертий раз. У період з лютого по червень 2002 року заявник тричі їздив до Росії і завжди повертався.

17 червня 2002 року заявник повідомив своєму адвокату, що 14 червня 2002 року його паспорт із в'їзною візою в Чеську Республіку було вкрадено в Москві і що він оформляє новий паспорт. У результаті слухання було перенесене на період з 7 по 9 серпня 2002 року.

Виклик на нове слухання був відправлений заявнику на його чеську адресу, але повернувся відправнику через відсутність отримувача. Обласний суд також намагався надіслати заявникові повістку в суд за посередництвом його адвоката.

8 липня 2002 року адвокат надіслав до обласного суду певні документи, в тому числі довідку від російських органів влади про те, що заявник офіційно зареєстрований в Росії за адресою в м. Удомля. 30 липня 2002 року адвокат повідомив обласному суду, що в нього немає контактних даних заявника і що він направив повістку в суд на адресу, вказану йому одним із співобвинувачених. Оскільки заявник ще не отримав новий паспорт і не бажав, аби засідання проводилися в його відсутність, слухання, заплановані на період з 7 по 9 серпня, було відмінено. 12 березня 2003 року, обласний суд, не отримавши інформації від заявника, звернувся до Інтерполу та торговельного представництва Російської Федерації в Чеській Республіці для того, щоб з'ясувати, чи подавав заявник заяву про оформлення нового паспорта. Дата видання заявнику нового паспорта російськими органами влади є предметом сперечань між сторонами. За словами уряду, це сталося 28 лютого 2003 року, але заявник стверджує, що він отримав паспорт не раніше 2 квітня 2003 року. У будь-якому разі, заявник не проінформував обласний суд про те, що він отримав новий паспорт.

Обласний суд призначив чергові слухання на період з 6 по 8 вересня 2004 року. 22 березня 2004 року він надіслав заявникові через міністерство юстиції судову повістку на адресу в м. Подольськ. Ця адреса вказувалася в матеріалах справи як офіційне місце проживання заявника в Росії. Суд також попередив заявника, що той факт, що він не подав документи на оформлення чеської візи, залишився в Росії та не підтримував контактів з судом, порушує умови звільнення під заставу і може бути кваліфікований як спроба уникнути правосуддя та призвести до звернення застави в доход держави. Заявника також було попереджено про можливість розгляду кримінальної справи в його відсутність.

Міністерство юстиції Росії повідомило чеським органам влади, що заявник не зареєстрований і не проживає за адресою в Подольську та що його теперішнє місце проживання не встановлене. Таким чином, було неможливо вручити йому повістку в суд.

Проте заявник дізнався про заплановані слухання і отримав короткострокову візу, яка дозволила йому приїхати до Чехії з 2 по 12 вересня 2004 року.

Незважаючи на це, 2 вересня 2004 року заявник направив в обласний суд факс з проханням відкласти слухання, посилаючись на певні проблеми зі здоров'ям та заявляючи, що в нього тепер нові адвокати, яким потрібний час для ознайомлення зі справою. Він не повідомив своєї адреси в Росії. Таким чином, обласний суд був змушений ще раз відкласти розгляд справи.

28 лютого 2005 року обласний суд звернувся до міністерства юстиції з клопотанням до російських органів влади вручити заявникові за його адресою у Подольську або в Удомлі наказ про з'явлення до суду для участі в слуханнях, призначених на період з 21 по 23 листопада 2005 року. Однак наказ був вручений заявникові тільки 16 січня 2006 року в Удомлі. 21 листопада 2005 року обласний суд знову відмінив слухання.

6 грудня 2005 року обласний суд вирішив розглянути кримінальну справу стосовно заявника заочно. Він заявив, що заявник ухиляється від кримінального переслідування, перебуваючи за межами країни, що він не повертався до Чехії з червня 2002 року і що він значно ускладнив проведення судового розгляду, залишаючись в Росії. Суд також заявив,

що виправдання нез'явлення на слухання 2 вересня 2004 року, надане заявником, а саме проблеми зі здоров'ям, є зовсім недостатнім. Крім того, він зазначив, що заявник не дотримується умов звільнення під заставу, з якими він погодився, а саме з'являтися на слухання та продовжувати мешкати за своєю офіційною адресою в Чеській Республіці.

З 27 по 29 березня, з 5 по 7 червня, 11 вересня та 23 жовтня 2006 року обласний суд розглядав справу стосовно заявника у його відсутність. 23 жовтня 2006 року обласний суд повністю виправдав заявника, вважаючи, що він не вчиняв будь-якого кримінального злочину, але лише займався звичайною і прозорою комерційною діяльністю. 28 червня 2007 року Вищий суд м. Оломоуць підтвердив це рішення. 1 листопада 2002 року обласний суд за клопотанням заявника ухвалив, що застава має бути повернена заявнику, оскільки він не був належним чином поінформований про наслідки невиконання умов звільнення під заставу. Більш того, жодна з підстав, передбачених у § 4 статті 73а Кримінально-процесуального кодексу для звернення застави в доход держави, не могла бути застосована.

5 грудня 2007 року вищий суд скасував це рішення і постановив, що застава має бути звернена в доход держави. Він заявив, що заявник повинен був знати про можливість конфіскації застави, навіть якщо він не був офіційно поінформований про це, отже в його клопотанні про звільнення під заставу містилася заява про те, що він обізнаний про можливість її звернення в доход держави у разі недотримання визначених умов. Суд погодився з тим, що протягом деякого часу заявник не міг повернутися до Чехії, оскільки він втратив свій паспорт і чеським органам влади був потрібен час на те, щоб видати йому нову візу. Однак заявник не забирав пошту, що надходила на адресу в Подольську, тобто на одну з тих адрес, які він указав органам прокуратури. Таким чином він не отримував листи з суду вчасно. Крім того, з поведінки заявника було ясно, що він уникає кримінального переслідування, залишаючись за межами країни. Він також не підтримував контактів з обласним судом, хоча знав про судову процедуру. Отже, були дотримані всі умови для звернення застави в доход держави відповідно до § 4 статті 73а Кримінально-процесуального кодексу, а зокрема: заявник був у бігах, він не повідомив відповідним органам про місце свого проживання і таким чином заважав врученню йому офіційної кореспонденції.

Заявник подав апеляційну скаргу на це рішення до конституційного суду, стверджуючи, що він вважає несправедливою конфіскацію такої значної суми, беручи до уваги той факт, що він не вчинив жодного злочину. Він також оскаржував висновки вищого суду. 3 червня 2008 року конституційний суд відхилив скаргу як явно необґрунтовану.

Кейс 3

Заявник – Володимир Котов, громадянин Росії, 1948 р. н., проживає у м. Краснодарі (Росія). У квітні 1994 року він поклав у комерційному банку «Юрак певну суму грошей на депозитний рахунок» з відсотковою ставкою 200 %. У серпні 1994 року – заявник у зв'язку зі зміною відсоткової ставки – звернувся до банку із заявою про закриття рахунку. Проте працівники цієї установи повідомили, що через брак коштів банк не може повернути заявнику його вклад у повному розмірі та належні відсотки. Пан Котов подав судовий позов проти банку. 5 квітня 1996 року Октябрський районний суд м. Краснодара прийняв рішення, в якому було визначено суму боргу банку перед заявником у розмірі 17 983 рублі. Тим часом, 16 червня 1996 року, Краснодарський обласний арбітражний суд

прийняв рішення про визнання банку «Юрак» банкрутом, відкриття ліквідаційної процедури щодо нього та призначення арбітражного керуючого.

Сукупний борг банку перевищував його активи. Відповідно до російського законодавства у таких справах застосовується «принцип пропорційності», згідно з яким активи банку мають бути розподілені між усіма кредиторами однієї й тієї ж черги пропорційно до розміру заявлених ними вимог (вимоги кредиторів наступної черги не можуть бути задоволені доти, поки не будуть повністю задоволені вимоги кредиторів вищої черги). Це законодавство також передбачало, що у разі ліквідації банку, фізичні особи – вкладники депозитів, такі як п. Котов, є кредиторами першої черги.

Після банкрутства банку «Юрак» комітет кредиторів, незважаючи на законодавчі положення, визнав першочерговим право на задоволення вимог з ліквідаційної маси таких категорій осіб: інваліди, ветерани Другої світової війни, малозабезпечені особи та особи, котрі брали активну участь у процедурі ліквідації банку. У результаті виконання цього рішення арбітражним керуючим 700 вкладників отримали повне відшкодування, проте п. Котова серед них не було. Він отримав лише 140 рублів (0,78 % від того, що йому належало, а це, у свою чергу, становило 0,78 % ліквідаційної маси банку). Заявник звернувся зі скаргою до арбітражного керуючого та з позовом до суду, стверджуючи про порушення закону, відповідно до якого, він, будучи кредитором першої черги, мав переважне право на задоволення своїх вимог.

У першій інстанції у задоволенні позову було відмовлено. 26 серпня 1996 року Обласний арбітражний суд, розглядаючи апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції, прийняв рішення на користь п. Котова, в якому зазначалося, що арбітражний керуючий не виконав свого обов'язку із забезпечення законності процедури ліквідації та зобов'язав його виправити ситуацію. Однак це рішення (яке було залишене в силі за результатами касаційного перегляду) так і не було виконане, оскільки в банку не було достатніх коштів. У наступних судових процесах заявник безуспішно намагався зобов'язати арбітражного керуючого виплатити відповідну грошову суму з його власних фондів.

У червні 1999 року процедура ліквідації банку була припинена через відсутність капіталу для розподілу.